

DA SILVA MARTINS

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 30. junija 2011 *

V zadevi C-388/09,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Bundessozialgericht (Nemčija) z odločbo z dne 22. aprila 2009, ki je prispela na Sodišče 2. oktobra 2009, v postopku

Joao Filipe da Silva Martins

proti

Bank Betriebskrankenkasse – Pflegekasse,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi J.N. Cunha Rodrigues, predsednik senata, A. Arabadžiev, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh (poročevalec), sodniki, in P. Lindh, sodnica,

* Jezik postopka: nemščina.

generalni pravobranilec: Y. Bot,
sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. oktobra 2010,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za J. F. da Silvo Martinsa G. Krutzki, odvetnik,
- za Bank Betriebskrankenkasse – Pflegekasse T. Henz, odvetnik, in S. Klein,
- za nemško vlado J. Möller in C. Blaschke, zastopnika,
- za češko vlado M. Smolek, zastopnik,
- za portugalsko vlado L. Inez Fernandes in E. Silveira, zastopnika,
- za vlado Združenega kraljestva H. Walker, zastopnica, skupaj s T. Wardom, barri-ster,

– za Evropsko komisijo V. Kreuzschatz, zastopnik,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 13. januarja 2011,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 27 in 28 Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, kakor je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 (UL 1997, L 28, str. 1) in kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1386/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2001 (UL L 187, str. 1, v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71), ter členov 39 ES in 42 ES.
- 2 Ta predlog je bil podan v okviru spora med J. F. da Silvo Martinsom in Bank Betriebskrankenkasse – Pflegekasse (v nadaljevanju: Bank BKK) glede prostovoljnega nadaljevanja vključitve J. F. da Silve Martinsa v nemško zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi ter glede pravice do nemškega dodatka za pomoč in postrežbo.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Uredba št. 1408/71 je bila sprejeta na podlagi člena 51 Pogodbe EGS (postal člen 51 Pogodbe ES, ki je po spremembi postal člen 42 ES, odslej pa je to člen 48 PDEU).
- 4 Kot je navedeno v drugi in četrti uvodni izjavi Uredbe št. 1408/71, je cilj te uredbe zagotoviti prosto gibanje zaposlenih in samozaposlenih oseb v Evropski uniji ob spoštovanju posebnih značilnosti nacionalnih zakonodaj na področju socialne varnosti.
- 5 Zato ta uredba, kot izhaja iz njene pete, šeste in desete uvodne izjave, določa načelo enakega obravnavanja delavcev v različnih nacionalnih zakonodajah, njen namen pa je najučinkoviteje zagotoviti enako obravnavanje vseh delavcev, ki delajo na ozemlju države članice, in se izogniti kaznovanju delavcev, ki uveljavljajo pravico do prostega gibanja.
- 6 Da bi se preprečilo prekrivanje nacionalnih zakonodaj, ki se uporabljajo, in zapleti, ki iz tega izhajajo, je v osmi uvodni izjavi Uredbe št. 1408/71 navedeno, da je namen določb te uredbe ta, da mora za zadevne osebe načeloma veljati sistem socialne varnosti le ene države članice.
- 7 Splošne določbe Uredbe št. 1408/71 so vsebovane v členih od 1 do 12 pod naslovom I.

8 Člen 1 te uredbe določa, da v tej uredbi:

„(a) *zaposlena oseba* in *samozaposlena oseba* pomeni:

- (i) vsako osebo, ki je obvezno zavarovana ali ima prostovoljno nadaljnje zavarovanje za enega ali več zavarovalnih primerov, zajetih s področji sistema socialne varnosti za zaposlene ali samozaposlene osebe ali s posebnim sistemom za javne uslužbence;

[...]

(h) *stalno prebivališče* pomeni običajno prebivališče;

[...]

(o) *pristojni nosilec* pomeni:

- (i) nosilca, pri kater[em] je oseba zavarovana v času vloge za dajatev;

ali

- (ii) nosilca, od katerega je oseba upravičena ali bi bila upravičena prejemati dajatev, če bi sama ali član oziroma člani njene družine stalno prebivali na ozemlju države članice, na katerem se ta nosilec nahaja; ali

[...];

(p) *nosilec v kraju stalnega prebivališča* in *nosilec v kraju začasnega prebivališča* pomeni nosilca, ki je pristojen za zagotavljanje dajatev v kraju, kjer oseba stalno prebiva, ali nosilca, ki je pristojen za zagotavljanje dajatev v kraju, kjer oseba začasno biva, po zakonodaji, ki jo uporablja ta nosilec, ali kadar takega nosilca ni, nosilec, ki ga imenuje pristojni organ v državi članici;

(q) *pristojna država* pomeni državo članico, na ozemlju katere je pristojni nosilec;

[...]

(t) *dajatve* in *pokojnine* pomenijo vse dajatve in pokojnine, vključno z vsemi njihovimi elementi, ki se izplačujejo iz javnih sredstev, z uskladitvami in dopolnilnimi dodatki v skladu z določbami Naslova III, pa tudi pavšalne dajatve, ki se lahko izplačajo namesto pokojnin, in izplačila, ki predstavljajo povračila prispevkov;

[...]“

9 Člen 2(1) navedene uredbe določa, da se ta uredba med drugim uporablja za zaposlene ali samozaposlene osebe, ki stalno prebivajo na ozemlju ene od držav članic.

10 Člen 4(1) Uredbe št. 1408/71 določa:

„Ta uredba se uporablja za vso zakonodajo v zvezi z naslednjimi področji socialne varnosti:

(a) dajatve za bolezen in materinstvo;

(b) invalidske dajatve [...];

(c) dajatve za starost;

[...]

(h) družinske dajatve.“

- 11 Člen 9 te uredbe, naslovljen „Dostop do prostovoljnega ali prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja“ v odstavku 1 določa:

„Določbe zakonodaje držav članic, ki pogojujejo vključitev v prostovoljno ali prostovoljno nadaljevanj[e] zavarovanja s stalnim prebivališčem na ozemlju te države, se ne uporabljajo za osebe, ki stalno prebivajo na ozemlju druge države članice, pod pogojem, da je zanje nekoč v njihovi pretekli delovni dobi veljala zakonodaja prve države članice kot za zaposlene ali samozaposlene osebe.“

- 12 Člen 12 Uredbe št. 1408/71, naslovljen „Preprečevanje prekrivanja dajatev“, v odstavku 1 določa:

„Ta uredba ne daje niti ne ohranja pravice do več dajatev iste vrste za isto dobo obveznega zavarovanja. Ta določba pa se ne uporablja za dajatve za invalidnost, starost, smrt (pokojnine) in poklicne bolezni, ki jih dodeljujejo nosilci v dveh ali več državah članicah v skladu z določbami členov 41, 43(2) in (3), 46, 50, 51 in 60(1)(b).“

- 13 Člen 13 z naslovom „Splošna pravila“, ki je umeščen pod naslov II, „Določitev zakonodaje, ki se uporablja“, določa:

„1. Ob upoštevanju členov 14c in 14f se za osebe, za katere velja ta uredba, uporablja zakonodaja samo ene države članice. Zakonodaja, ki se uporabi, se določi v skladu z določbami tega naslova.

2. V skladu s členi 14 do 17:

(a) za osebo, zaposleno na ozemlju ene države članice, velja zakonodaja te države, [...]

[...]

(f) za osebo, za katero se zakonodaja države članice preneha uporabljati, ne da bi se začela zanjo uporabljati zakonodaja druge države članice v skladu z enim od pravil, določenih v prejšnjih pododstavkih, ali v skladu z eno od izjem ali posebnih določb, določenih v členih 14 do 17, velja zakonodaja države članice, na ozemlju katere ima stalno prebivališče, samo v skladu z določbami te zakonodaje.“

- 14 Člen 15 te uredbe, ki je naslovljen „Pravila o prostovoljnem zavarovanju ali prostovoljnem nadaljevanju zavarovanja“ in je prav tako umeščen pod naslov II, določa :

„1. Določbe členov od 13 do 14d se ne uporabljajo za prostovoljno zavarovanje ali za prostovoljno nadaljevanje zavarovanja, razen če v državi članici na enem od področij iz člena 4 ne obstaja samo prostovoljni sistem zavarovanja.

2. Kadar bi uporaba zakonodaj dveh ali več držav članic privedla do prekrivanja zavarovanj:

- po sistemu obveznega zavarovanja in po enem ali več sistemih prostovoljnega ali prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja, za osebo velja izključno sistem obveznega zavarovanja;

[...]

3. V primeru invalidnosti, starosti ali smrti (pokojnin) lahko oseba vstopi v sistem prostovoljnega ali prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja v državi članici, tudi če zanj obvezno velja zakonodaja druge države članice, v obsegu, kolikor tako dvojno zavarovanje izrecno ali molče dopušča prva država članica.“

- 15 Kot je razvidno iz naslova III Uredbe št. 1408/71, so pod njega umeščene posebne določbe v zvezi z različnimi vrstami dajatev. Poglavje I tega naslova je naslovljeno „Bolezen in materinstvo“.
- 16 Člen 19 te uredbe, ki je naslovljen „Stalno prebivališče v državi članici, ki ni pristojna država – Splošna pravila“ in je umeščen v oddelek 2 poglavja I, „Zaposlene ali samozaposlene osebe in njihovi družinski člani“, v odstavku 1 določa:

„Zaposlena ali samozaposlena oseba, ki stalno prebiva na ozemlju druge države članice, kot je pristojna država, in izpolnjuje pogoje zakonodaje pristoj-

ne države za upravičenost do dajatev, [...] v državi, v kateri stalno prebiva, prejema:

(a) storitve, ki jih v imenu pristojnega nosilca nudi nosilec v kraju stalnega prebivališča v skladu z določbami zakonodaje, ki jo ta nosilec uporablja, kot če bi bila oseba zavarovana pri njem;

(b) denarne dajatve, ki jih zagotavlja pristojni nosilec v skladu z zakonodajo, ki jo uporablja. [...]"

17 Člen 27 te uredbe, ki je naslovljen „Pokojnine, ki se izplačujejo po zakonodaji več držav, če je pravica do dajatev v državi stalnega prebivališča“ in je umeščen v oddelek 5 poglavja 1, „Upokojenci in njihovi družinski člani“, določa:

„Upokojenec, ki je upravičen do pokojnine po zakonodaji dveh ali več držav članic, od katerih je ena tudi država, v kateri stalno prebiva, in ki je upravičen do dajatev po zakonodaji slednje države članice, [...] prejema te dajatve od nosilca v kraju stalnega prebivališča in na stroške tega nosilca, kot če bi bil upokojenec, katerega pokojnina je izplačljiva samo po zakonodaji slednje države članice.“

18 Člen 28(1) navedene uredbe, ki je prav tako umeščen v oddelek 5 in je naslovljen „Pokojnine, ki se izplačujejo po zakonodaji ene ali več držav članic, kadar ni pravice do dajatev v državi stalnega prebivališča“, določa:

„Upokojenec, ki je upravičen do pokojnine po zakonodaji ene države članice ali do pokojnin po zakonodajah dveh ali več držav članic in ki nima pravice do dajatev po zakonodaji države članice, v kateri stalno prebiva, kljub temu [...] prejema te dajatve, kot če bi bil do njih upravičen [...] po zakonodaji ene države članice ali vsaj ene od

držav članic, ki so pristojne za izplačilo pokojnine, če bi imel stalno prebivališče v tej državi. Te dajatve se zagotavljajo pod naslednjimi pogoji:

- (a) storitve zagotavlja v imenu nosilca iz odstavka 2 nosilec v kraju stalnega prebivališča, kot da bi bila oseba upokojenec po zakonodaji države, na ozemlju katere stalno prebiva, in bi bil upravičen do teh [storitev];

- (b) denarne dajatve po potrebi zagotavlja pristojni nosilec, kot je določeno s pravili v odstavku 2, v skladu z zakonodajo, ki jo uporablja. V skladu s sporazumom med pristojnim nosilcem in nosilcem v kraju stalnega prebivališča pa lahko take dajatve zagotovi tudi slednji nosilec v imenu prvega v skladu z zakonodajo pristojne države.“

Nemška ureditev

19 Člen 3(1) knjige IV zakonika o socialni varnosti (Sozialgesetzbuch IV) določa:

„(1) Določbe o obveznem zavarovanju in o pravici do zavarovanja se uporabljajo,

1. če predpostavljajo zaposlitev ali samozaposlitev, za vse osebe, ki so zaposlene ali samozaposlene na področju uporabe tega zakonika,

2. če ne predpostavljajo zaposlitve ali samozaposlitve, za vse osebe s stalnim ali običajnim prebivališčem na območju uporabe tega zakonika.“

20 Člen 26 knjige XI zakonika o socialni varnosti (Sozialgesetzbuch XI, v nadaljevanju: SGB XI), naslovljen „Nadaljevanje zavarovanja“, določa:

„(1) Osebe, za katere ne velja več sistem obveznega zavarovanja [...] in ki so bile zavarovane najmanj 24 mesecev v petih letih pred prenehanjem obveznega zavarovanja ali najmanj dvanajst mesecev neposredno pred tem prenehanjem, se lahko zavarujejo za primer potrebe po pomoči in postrežbi, razen če zanje velja obveznost zavarovanja v skladu s členom 23(1). [...] Zahtevek je treba vložiti pri pristojnem zavodu za zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi v treh mesecih od prenehanja zavarovanja za primere, opisane v prvi povedi [...].

(2) Osebe, za katere obveznost zavarovanja ne velja več zaradi prenosa stalnega prebivališča v tujino ali običajnega prebivanja v tujini, lahko zahtevajo nadaljevanje zavarovanja. Zahtevek je treba vložiti pri zavodu za zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi, pri katerem je bila zadevna oseba nazadnje zavarovana, najkasneje v enem mesecu od prenehanja obveznosti zavarovanja. [...].“

- 21 Člen 34(1) SGB XI ob upoštevanju nekaterih izjem v zvezi z začasnim prebivanjem določa, da pravica do dajatev v času, ko je zavarovanec v tujini, miruje.

Portugalska ureditev

- 22 V skladu s predložitveno odločbo ima upokojenec, ki živi na Portugalskem in potrebuje pomoč in postrežbo, načeloma pravico do priznanja socialnih dajatev – kot so med drugim dajatve iz naslova zdravstvenega zavarovanja – v okviru sistema, ki se financira s socialnimi prispevki od bruto dohodka. Vendar naj na Portugalskem ne bi imel pravice do dodatka za pomoč in postrežbo, saj portugalski sistem socialne varnosti ne določa posebnih dajatev za kritje tega tveganja. Pomoč za osebe, ki potrebujejo pomoč in postrežbo, naj bi se, če sploh, izvajala v obliki storitev v okviru socialnih akcij in zdravstvenega zavarovanja. Pri dolgotrajni potrebi po pomoči in postrežbi naj bi portugalski sistem predvideval možnost zvišanja invalidske pokojnine.
- 23 Portugalska vlada je v pisnih stališčih pojasnila, da portugalsko pravo ne določa posebnih dajatev za primere potrebe po pomoči in postrežbi. Nacionalna zdravstvena služba naj ne bi bila odvisna od zavarovalnih pogojev, z denarnimi dajatvami, ki so zagotovljene v okviru te službe, pa naj se taki primeri ne bi krili. Vendar naj bi bili upokojenci, invalidi ali družinski člani umrlega zavarovanca, ki potrebujejo pomoč in postrežbo, po portugalski zakonodaji upravičeni do pokojninskega dodatka glede na stopnjo potrebe po pomoči in postrežbi.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 24 J. F. da Silva Martins se je rodil leta 1935 in je portugalski državljan. Potem ko je kratek čas delal na Portugalskem, se je preselil v Nemčijo in je tam tudi delal. Pri Bank BKK je imel od leta 1974 sklenjeno zdravstveno zavarovanje, od uvedbe zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi v Nemčiji januarja 1995 pa tudi to zavarovanje. Od septembra 1996 prejema nemško starostno pokojnino okoli 700 EUR, od maja 2000 pa poleg te še portugalsko starostno pokojnino okoli 150 EUR.
- 25 J. F. da Silva Martins je bil od začetka prejemanja starostne pokojnine v Nemčiji vključen v Krankenversicherung der Rentner (zdravstveno zavarovanje upokojencev). Bank BKK mu je za obdobje od avgusta 2001 naprej odobrila storitve oskrbe. Na podlagi prebivanja na Portugalskem od sredine decembra 2001, ki je bilo sprva označeno kot začasno, je Bank BKK J. F. da Silvi Martinsu z odločbo z dne 8. maja 2002 za obdobje od 1. januarja 2002 odobrila dodatek za pomoč in postrežbo v višini 205 EUR, ki se je izplačeval do 31. decembra 2002.
- 26 Ko so pri Bank BKK izvedeli, da je J. F. da Silva Martins 31. julija 2002 dokončno odjavil prebivališče v Nemčiji, so mu z odločbo z dne 5. februarja 2003 z 31. julijem 2002 odpovedali zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi. Z odločbo z dne 12. februarja 2003 so od njega zahtevali povračilo dodatkov za pomoč in postrežbo, izplačanih za mesece od avgusta do decembra 2002, v znesku 1025 EUR. Bank BKK je z odločbo z dne 4. februarja 2004 kot neutemeljen zavrnila ugovor J. F. da Silve Martinsa, ki ga je prejela 21. februarja 2003.
- 27 Sozialgericht Frankfurt am Main je tožbi, vloženi zoper to odločbo, ugodilo. Izpodbijane odločbe je razglasilo za nične ter ugotovilo, da je J. F. da Silva Martins na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja še vedno zavarovan pri Bank BKK, ki mu mora zato še naprej izplačevati dodatek za pomoč in postrežbo, in to celo po 1. januarju 2003.

- 28 Hessisches Landessozialgericht je s sodbo z dne 13. septembra 2007 pritožbo, ki jo je zoper sodbo iz prejšnje točke vložila Bank BKK, zavrnilo v delu, ki se nanaša na povračilo dodatkov za pomoč in postrežbo. V preostalem pa je Landessozialgericht sodbo Sozialgericht Frankfurt am Main spremenilo in tožbo zavrnilo z utemeljitvijo, da je nadaljevanje prostovoljnega zavarovanja v skladu s členom 26(1) SGB XI izključeno, saj naj za to potreben zahtevek ne bi bil vložen v roku, določenem v tem členu.
- 29 J. F. da Silva Martins je pri Bundessozialgericht vložil revizijo zaradi kršitve členov 18 ES, 39 ES in 42 ES ter kršitve členov 19, 27 in 28 Uredbe št. 1408/71. Po njegovem mnenju bi morala obstajati možnost izvoza dajatev na podlagi zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi v drugo državo Evropske unije, in to zlasti kadar se je, tako kot v obravnavanem primeru, zavarovanje financiralo z lastnimi prispevki in v matični državi, namreč na Portugalskem, ni primerljivih dajatev.
- 30 Bundessozialgericht zlasti meni, da je v nasprotju s tem, kar meni Hessisches Landessozialgericht, po nemškem pravu J. F. da Silvi Martinsu na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja dovoljeno ohraniti vključitev v zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi pri Bank BKK za obdobje od 1. avgusta 2002 dalje.
- 31 Vendar Bundessozialgericht v bistvu ocenjuje, da glede na to, da dajatve iz naslova potrebe po pomoči in postrežbi v skladu s sodno prakso Sodišča, imenovano „Molenaar“, ki izhaja iz sodbe z dne 5. marca 1998 v zadevi Molenaar (C-160/96, Recueil, str. I-843, točke od 22 do 25), spadajo na področje zdravstvenega zavarovanja, kolizijska pravila iz Uredbe št. 1408/71 *a priori* nasprotujejo ohranitvi vključitve J. F. da Silve Martinsa v zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi v Nemčiji. Prvič, v skladu z določbami Uredbe št. 1408/71 naj bi bil J. F. da Silva Martins izključen iz obveznega zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi od trenutka dokončnega prenosa stalnega prebivališča na Portugalsko. Drugič, ne glede na stališče le

na podlagi nemškega prava, naj bi člen 15(2) te uredbe nasprotoval ohranitvi vključitve v zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja.

- 32 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali bi bilo ob upoštevanju zlasti člena 42 ES člen 28(1)(b) Uredbe št. 1408/71 mogoče razlagati tako, da se uporablja za primere, kot je ta, ki se obravnava v zadevi v glavni stvari, s čimer bi bilo omogočeno, da bi bil J. F. da Silva Martins na Portugalskem upravičen do nemškega dodatka za pomoč in postrežbo, oziroma ali lahko J. F. da Silva Martins nasprotno, kot to trdi Bank BKK, v skladu s členom 27 te uredbe uveljavlja le dajatve iz naslova zdravstvenega zavarovanja, ki jih določa portugalsko pravo, saj nemški dodatek za pomoč in postrežbo v skladu s sodno prakso Molenaar spada pod „zdravstveno zavarovanje“ v smislu navedene uredbe.
- 33 Predložitveno sodišče se sprašuje, kako bi bilo pri razlagi Uredbe št. 1408/71 in zlasti njenih členov 27 in 28 treba upoštevati samostojno zavarovalno varstvo za primer potrebe po pomoči in postrežbi, ki obstaja v nekaterih državah članicah, na primer v Nemčiji, ne pa, kot je navedlo to sodišče, v drugih, kot je Portugalska.
- 34 V teh okoliščinah je Bundessozialgericht prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje postavilo to vprašanje:

„Ali je združljivo s predpisi primarnega in/ali sekundarnega prava Evropske skupnosti o prostem gibanju in socialni varnosti delavcev migrantov (zlasti s členoma 39 ES in 42 ES ter členoma 27 in 28 Uredbe št. 1408/71), da nekdanja zaposlena oseba, ki prejema starostno pokojnino iz nekdanje države zaposlitve kot tudi starostno pokojnino iz svoje matične države in je zaradi potrebe po pomoči in postrežbi v nekdanji državi zaposlitve pridobila pravico do dodatka za pomoč in postrežbo, po vrnitvi v svojo matično državo to pravico izgubi?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 35 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem Sodišče v bistvu sprašuje, ali Uredba št. 1408/71 in zlasti njena člena 27 in 28 ali pa morda člena 45 PDEU in 48 PDEU nasprotujejo temu, da bi bila lahko oseba v položaju, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, ki prejema starostno pokojnino od zavoda za pokojninsko zavarovanje iz svoje matične države članice in iz države članice, kjer je prebivala večino poklicnega življenja, in se je iz te zadnje države članice preselila v svojo matično državo članico, na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi v državi članici, kjer je prebivala večino poklicnega življenja, še naprej upravičena do denarne dajatve na podlagi tega zavarovanja, zlasti v primeru, če v državi članici stalnega prebivališča ne bi obstajale dajatve v zvezi s posebnim tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi.
- 36 Portugalska vlada in Komisija se v glavnem pridružujeta stališču J. F. da Silve Martinsa, ki želi doseči, da bi se mu v matični državi članici, kjer zdaj ponovno stalno prebiva, izplačeval dodatek za pomoč in postrežbo iz sistema socialne varnosti druge zadevne države članice. Bank BKK, nemška in češka vlada ter vlada Združenega kraljestva zastopajo nasprotno stališče.

Uvodne ugotovitve

- 37 Najprej je treba opozoriti, da se za upokoјence, ki so upravičeni do pokojnine v skladu s predpisi ene ali več držav članic, na podlagi njihove pripadnosti k sistemu socialne varnosti – čeprav niso zaposleni – uporabljajo določbe Uredbe št. 1408/71, če zanje ni treba uporabiti posebnih določb (glej v tem smislu sodbi z dne 5. marca 1998 v zadevi Kulzer, C-194/96, Recueil, str. I-895, točka 24, in z dne 18. decembra

2007 v združenih zadevah Habelt in drugi, C-396/05, C-419/05 in C-450/05, ZOdl., str. I-11895, točka 57).

- 38 Poleg tega je v skladu z ustaljeno sodno prakso dajatev mogoče šteti za dajatev socialne varnosti, če se upravičencem dodeli na podlagi zakonsko opredeljenega položaja brez vsakršne individualne ali diskrecijske presoje osebnih potreb in če se nanaša na eno od tveganj, izrecno naštetih v členu 4(1) Uredbe št. 1408/71 (glej zlasti sodbe z dne 27. marca 1985 v zadevi Hoeckx, 249/83, Recueil, str. 973, točke od 12 do 14; z dne 27. marca 1985 v zadevi Scrivner in Cole, 122/84, Recueil, str. 1027, točke od 19 do 21; z dne 20. junija 1991 v zadevi Newton, C-356/89, Recueil, str. I-3017, in z dne 16. julija 1992 v zadevi Hughes, C-78/91, Recueil, str. I-4839, točka 15).
- 39 Splošno znano dejstvo je, da je v Uniji vse več oseb, ki zaradi manjše samostojnosti – pogosto zaradi visoke starosti – potrebujejo pomoč in postrežbo tretjih za opravljanje osnovnih vsakodnevnih dejavnosti.
- 40 Tveganje potrebe po taki pomoči in postrežbi (v nadaljevanju: tveganje potrebe po pomoči in postrežbi) je s sistemi socialne varnosti več držav članic posebej krito šele v zadnjem času. To tveganje ni izrecno navedeno na seznamu iz člena 4(1) Uredbe št. 1408/71, kjer so našteje vrste dajatev, ki spadajo na področje uporabe te uredbe.
- 41 Kot pa izhaja iz točke 38 te sodbe, je navedeni seznam izčrpen, tako da področje socialne varnosti, ki na njem ni navedeno, ne spada v to kategorijo, čeprav priznava upravičencem zakonsko opredeljeni položaj, na podlagi katerega so upravičeni do neke dajatve (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Hoeckx, točka 12; sodbo z dne 11. julija 1996 v zadevi Otte, C-25/95, Recueil, str. I-3745, točka 22, in zgoraj navedeno sodbo Molenaar, točka 20).

- 42 V teh okoliščinah je Sodišče na podlagi sodne prakse, navedene v točki 38 te sodbe, in ob upoštevanju sestavnih elementov nemškega dodatka za pomoč in postrežbo v točkah od 22 do 25 zgoraj navedene sodbe Molenaar v bistvu presodilo, da je dajatve, kot so tiste, ki jih zagotavlja nemški sistem zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi, tudi če imajo nekatere posebnosti, treba šteti za „dajatve za bolezen“ v smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71.
- 43 Sodišče je v zvezi s tem zlasti navedlo, da je namen dajatev, kot je nemški dodatek za pomoč in postrežbo, v glavnem dopolnitev dajatev iz naslova zdravstvenega zavarovanja, s katerimi so tudi organizacijsko povezane zaradi izboljšanja zdravstvenega stanja in življenjskih razmer oseb, ki potrebujejo pomoč in postrežbo (zgoraj navedena sodba Molenaar, točka 24). Poleg tega je Sodišče presodilo, da je treba dodatek za pomoč in postrežbo, pri katerem gre za finančno pomoč, ki omogoča izboljšanje celotne življenjske ravni oseb, ki potrebujejo pomoč in postrežbo, saj krije dodatne stroške, nastale zaradi njihovega stanja, šteti med „denarne dajatve“, ki so med drugim navedene v členu 28(1)(b) Uredbe št. 1408/71 (glej zgoraj navedeno sodbo Molenaar, točki 35 in 36).
- 44 Tej analizi je Sodišče sledilo tudi v drugih sodbah v zvezi z nemškim zavarovanjem za primer potrebe po pomoči in postrežbi (glej sodbi z dne 8. julija 2004 v združenih zadevah Gaumain-Cerri in Barth, C-502/01 in C-31/02, ZOdl., str. I-6483, točke od 19 do 23 in od 25 do 26, in z dne 16. julija 2009 v zadevi von Chamier-Glisczinski, C-208/07, ZOdl., str. I-6095, točka 40).
- 45 Sodišče je v zvezi z nekaterimi dajatvami socialne varnosti, ki spadajo pod druge nacionalne sisteme, kot je nemški sistem zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi, v bistvu enako presodilo, da je treba dajatve, ki so dodeljene po objektivnem merilu na podlagi zakonsko opredeljenega položaja in katerih namen je izboljšati zdravstveno stanje in življenjske razmere oseb, ki potrebujejo pomoč in postrežbo, šteti za „dajatve za bolezen“ v smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71 (glej v tem smislu sodbe z dne 8. marca 2001 v zadevi Jauch, C-215/99, Recueil, str. I-1901, točka 28;

z dne 21. februarja 2006 v zadevi Hosse, C-286/03, ZOdl., str. I-1771, točke od 38 do 44, in z dne 18. oktobra 2007 v zadevi Komisija proti Parlamentu in Svetu, C-299/05, ZOdl., str. I-8695, točke 10, 61 in 70).

⁴⁶ Sodišče je v zvezi s tem poleg tega pojasnilo, da ni pomembno, da zadevni dodatek glede na potrebo zadevne osebe po pomoči in postrežbi finančno dopolnjuje pokojnino, ki jo ta oseba prejema iz drugega naslova, kot je bolezen (glej zgoraj navedeno sodbo Jauch, točka 28), ali da dodelitev te dajatve ni nujno vezana na izplačilo dajatve iz naslova zdravstvenega zavarovanja (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Hosse, točka 43). Glede na to tudi ni pomembno dejstvo, da namen zadevne dajatve v nasprotju z dajatvami, na katere so se nanašale zgoraj navedene sodbe Sodišča na tem področju, ni le dopolnjevanje dajatev iz naslova zdravstvenega zavarovanja (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Parlamentu in Svetu, točka 70).

⁴⁷ Iz tega izhaja, da je Sodišče – čeprav je zato, ker v Uredbi št. 1408/71 ni določb, ki bi se nanašale posebej na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi, nekatere dajatve v zvezi s tem tveganjem štelo za „dajatve za bolezen“ v smislu člena 4(1)(a) navedene uredbe – vedno priznavalo, da so dajatve v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi v primerjavi s „klasičnimi“ dajatvami za bolezen, na katere se *strictu sensu* nanaša navedena določba (v nadaljevanju: dajatve za bolezen *strictu sensu*), kvečjemu dopolnilne in niso nujno njihov sestavni del.

⁴⁸ V zvezi s tem je namreč treba navesti, da se drugače od dajatev za bolezen *strictu sensu* dajatve v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi, ki so načeloma dolgotrajne, načeloma ne izplačujejo le kratek čas. Poleg tega, kot izhaja zlasti iz okoliščin, v katerih so bile izdane sodbe, navedene v točkah 45 in 46 te sodbe, ni mogoče izključiti, da imajo lahko dajatve v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi,

čeprav jih je treba enačiti z „dajatvami za bolezen“ v smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71, zlasti zaradi načina uporabe lastnosti, zaradi katerih so dejansko v določeni meri podobne invalidskim dajatvam in dajatvam za starost iz člena 4(1)(b) in (c), ne da bi jih bilo mogoče strogo opredeliti za ene ali druge.

- 49 Na vprašanje predložitvenega sodišča je treba odgovoriti ob upoštevanju teh preudarkov.

Možnost, da se v položaju, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja ohrani vključitev v nemško zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi

- 50 Kot izhaja zlasti iz točke 30 te sodbe, Bundessozialgericht v obravnavani zadevi meni, da je po samem nemškem pravu načeloma mogoče, da je oseba v položaju, v kakršnem je J. F. da Silva Martins, na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja za obdobje od 1. avgusta 2002 dalje še naprej vključena v nemško zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi, čeprav je njeno obvezno zavarovanje pri nemškem zavodu za zdravstveno zavarovanje od dokončne odjave prebivališča v Nemčiji ukinjeno.
- 51 Vendar se zdi, da predložitveno sodišče meni, da Uredba št. 1408/71 vsaj na prvi pogled nasprotuje temu, da bi bila oseba v položaju, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja še naprej vključena v zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi.
- 52 Tako je treba najprej preučiti, ali – kot se zdi, da meni predložitveno sodišče – kolizijska pravila iz člena 15(2) Uredbe št. 1408/71 nasprotujejo temu, da bi bila oseba

v položaju, v kakršnem je J. F. da Silva Martins, na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja še naprej vključena v nemško zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi, če v skladu s členom 13(2)(f) navedene uredbe za tako osebo zaradi spremembe države stalnega prebivališča odslej načeloma velja sistem socialne varnosti te nove države članice stalnega prebivališča (v zvezi s tem glej sodbo z dne 20. januarja 2005 v zadevi Laurin Effing, C-302/02, ZOdl., str. I-553, točka 41).

53 V zvezi s tem je res, da je zlasti namen določb Uredbe št. 1408/71, ki določajo zakonodajo, ki se uporablja za zaposlene in samozaposlene osebe, ki se gibljejo znotraj Unije, da mora za zadevne osebe načeloma veljati sistem socialne varnosti le ene države članice, da bi se preprečilo prekrivanje nacionalnih zakonodaj, ki se uporabljajo, in zapleti, ki lahko zaradi tega nastanejo (glej zlasti sodbi z dne 12. junija 1986 v zadevi Ten Holder, 302/84, Recueil, str. 1821, točki 19 in 20, in z dne 14. oktobra 2010 v zadevi Schwemmer, C-16/09, ZOdl., str. I-9717, točka 40). To načelo enega samega sistema socialne varnosti je izraženo zlasti v členu 13(1) Uredbe št. 1408/71 (glej v tem smislu sodbi z dne 7. julija 2005 v zadevi van Pommeren-Bourgon diën, C-227/03, ZOdl., str. I-6101, točka 38, in z dne 20. maja 2008 v zadevi Bosmann, C-352/06, ZOdl., str. I-3827, točka 16).

54 Navedeno načelo enega samega sistema socialne varnosti je izraženo tudi v členu 15(2) Uredbe št. 1408/71. V prvi alineji te določbe je določeno, da kadar bi uporaba zakonodaj dveh ali več držav članic pripeljala do prekrivanja zavarovanj po sistemu obveznega zavarovanja in po enem ali več sistemih prostovoljnega ali prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja, za osebo velja izključno sistem obveznega zavarovanja.

55 Vendar te določbe ni mogoče uporabiti v položaju, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari.

- 56 V skladu s členom 15(1) navedene uredbe se v tem členu naštete določbe – pri čemer gre med drugim za člen 13, ki določa načelo, opisano v točki 53 te sodbe – ne uporabljajo za prostovoljno zavarovanje ali za prostovoljno nadaljevanje zavarovanja, razen če v državi članici na enem od področij iz člena 4 navedene uredbe ne obstaja samo prostovoljni sistem zavarovanja. Kot pa je razvidno zlasti iz točk od 19 do 23 te sodbe, se ta zadnji pridržek v položaju, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, ne zdi upošteven, saj gre pri nemškem zavarovanju za primer potrebe po pomoči in postrežbi praviloma za sistem obveznega zavarovanja. Iz tega izhaja, da se v skladu s členom 15(1) Uredbe št. 1408/71 navedeno načelo enega samega sistema socialne varnosti za položaj, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, ne uporablja.
- 57 Poleg tega je treba člen 15(2) Uredbe št. 1408/71 glede na osmo uvodno izjavo te uredbe razlagati tako, da je njegov namen preprečitev tega, da bi posameznik zaradi istega tveganja plačeval prispevke v dveh različnih sistemih socialne varnosti, v enem obvezno in v drugem prostovoljno, skupaj z vsemi zapleti, ki iz tega izhajajo. Vendar se ta določba ne uporablja za položaj, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, ko se zadevni obvezni in nadaljnji prostovoljni prispevki nanašajo na tveganji – namreč tveganje potrebe po pomoči in postrežbi in tveganje bolezni v strogem smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71 – ki kljub temu, da ju je v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah od 42 do 46 te sodbe, za uporabo navedene uredbe mogoče enačiti, vendarle nista enaki.
- 58 Glede na zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da Uredba št. 1408/71 v okoliščinah, kakršne so te v zadevi v glavni stvari, ne nasprotuje prostovoljnemu nadaljevanju vključitve v nemško zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi.
- 59 Iz tega izhaja, da Uredba št. 1408/71 ne nasprotuje temu, da je oseba v položaju, v kakršnem je J. F. da Silva Martins, po nemškem pravu načeloma lahko še naprej vključena v prostovoljno nemško zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi,

čepprav je v skladu s členom 13(2)(f) navedene uredbe v istem obdobju vključena v obvezno zavarovanje v portugalskem sistemu socialne varnosti.

Razlaga členov 27 in 28 Uredbe št. 1408/71

- 60 Predložitveno sodišče poudarja, da na Portugalskem v nasprotju z Nemčijo ne obstaja poseben sistem socialne varnosti, ki bi se nanašal posebej na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi. Zato se sprašuje, ali ne bi bilo treba člena 28 Uredbe št. 1408/71 razlagati tako, da se namesto člena 27 te uredbe uporablja za položaj, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, pa čepprav le v zvezi z dajatvami, ki se v nasprotju z dajatvami za bolezen *strictu sensu* nanašajo na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi.
- 61 V zvezi s tem je treba spomniti, da se člen 28 navedene uredbe med drugim nanaša na položaje, ko upokojenec, ki je upravičen do pokojnine po zakonodajah dveh ali več držav članic, nima pravice do dajatev za bolezen po zakonodaji države članice, v kateri stalno prebiva.
- 62 Iz tega izhaja, da se zdi, da predložitveno sodišče meni, da osebe v položaju, v kakršnem je J. F. da Silva Martins, po portugalski zakonodaji na področju socialne varnosti niso upravičene do denarnih dajatev v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi.
- 63 Kot pa je razvidno zlasti iz točk 22 in 23 te sodbe, ni mogoče takoj izključiti, da portugalski sistem socialne varnosti kljub temu, da v nasprotju z nemškim sistemom ne

pozna posebnega sistema, ki bi se nanašal le na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi, vendarle določa nekatere denarne dajatve v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi, kot so zlasti pokojninski dodatki, ki se dodeljujejo glede na stopnjo potrebe po pomoči in postrežbi.

- 64 V teh okoliščinah mora predložitveno sodišče preveriti – pri čemer mora upoštevati sodno prakso, navedeno v točkah od 42 do 46 te sodbe – predpostavko, da naj ne bi na Portugalskem obstajala nobena dajatev socialne varnosti, ki bi se nanašala na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi (glej po analogiji tudi zgoraj navedeno sodbo Jauch, točka 26).
- 65 Vsekakor je ob upoštevanju sodne prakse, v skladu s katero je – če so izpolnjena merila, ki so bila določena s to sodno prakso – dajatve socialne varnosti, ki se nanašajo na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi, mogoče enačiti z „dajatvami za bolezen“ v smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71, treba ugotoviti, da člena 28 navedene uredbe ni mogoče uporabiti za položaj, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, ko je zadevna oseba, prejemnica starostne pokojnine po zakonodaji države članice stalnega prebivališča, po isti zakonodaji upravičena do dajatev za bolezen *strictu sensu*.
- 66 V skladu s členom 27 Uredbe št. 1408/71 prejema namreč upokojenec, ki je upravičen do pokojnine po zakonodaji dveh ali več držav članic, od katerih je ena tudi država, v kateri stalno prebiva, in ki je upravičen do dajatev za bolezen po zakonodaji zadnje države članice, te dajatve od nosilca v kraju stalnega prebivališča in na stroške tega nosilca, kot če bi bil upokojenec, katerega pokojnina je izplačljiva samo po zakonodaji zadnje države članice.

- 67 Tako je v položaju v zadevi v glavni stvari Portugalska republika, ki je ena od držav, ki izplačujejo starostno pokojnino J. F. da Silve Martinsa, tista, ki mora kot država članica njegovega stalnega prebivališča zagotoviti plačilo dajatev za bolezen *strictu sensu* (glej po analogiji sodbo z dne 18. julija 2006 v zadevi Nikula, C-50/05, ZOdl., str. I-7029, točki 22 in 23).
- 68 Kot pa je razvidno iz točk od 39 do 46 te sodbe, je treba dajatve v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi enačiti z „dajatvami za bolezen“ v smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71. Iz tega izhaja, da je, ko je nekdanji delavec migrant upokojenec, ki je upravičen do pokojnine po zakonodajah dveh ali več držav članic, od katerih je ena tudi država članica, v kateri stalno prebiva, ta država tista, ki mora po potrebi v skladu s členom 27 Uredbe št. 1408/71 načeloma izplačati dajatve v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi.
- 69 Glede na preudarke iz točk od 40 do 48 te sodbe in glede na to, da v Uredbi št. 1408/71 ni določb, ki bi se nanašale posebej na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi, je v okoliščinah, kakršne so te v sporu o glavni stvari, člen 27 te uredbe treba razlagati glede na cilje, ki jim sledi Uredba št. 1408/71, in ob upoštevanju posebnosti dajatev v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi v primerjavi z dajatvami za bolezen *strictu sensu* (glej po analogiji zlasti sodbi z dne 6. marca 1979 v zadevi Rossi, 100/78, Recueil, str. 831, točka 12, in z dne 14. decembra 1989 v zadevi Dammer, C-168/88, Recueil, str. 4553, točka 20).
- 70 V zvezi s tem je treba spomniti, da je treba določbe Uredbe št. 1408/71, sprejete na podlagi člena 48 PDEU, razlagati glede na cilj tega člena, in sicer prispevati k vzpostavitvi čim bolj obsežnega prostega gibanja delavcev migrantov (glej zlasti sodbo z dne 12. oktobra 1978 v zadevi Belbouab, 10/78, Recueil, str. 1915, točka 5; zgoraj navedeni sodbi Jauch, točka 20, in Hosse, točka 24, ter sodbo z dne 11. septembra 2007 v zadevi Hendrix, C-287/05, ZOdl., str. I-6909, točka 52).

- 71 Ker člen 48 PDEU določa približevanje zakonodaj držav članic, in ne njihove uskladi-tve (glej zlasti sodbo z dne 5. julija 1988 v zadevi Borowitz, 21/87, Recueil, str. 3715, točka 23), ne vpliva na vsebinske in postopkovne razlike med sistemi socialne var-nosti držav članic ter torej na pravice oseb, ki so zavarovane po teh sistemih, tako da vsaka država članica ostaja pristojna, da ob upoštevanju prava Unije v svoji zakono-daji določi pogoje za odobritev dajatev iz sistema socialne varnosti (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo von Chamier-Glisczinski, točka 84, in sodbo z dne 14. oktobra 2010 v zadevi van Delft in drugi, C-345/09, ZOdl., str. I-9879, točka 99).
- 72 V okviru tega primarno pravo Unije zavarovani osebi ne more zagotavljati, da bo preselitev v drugo državo članico s stališča socialne varnosti nevtralna, še zlasti glede dajatev za bolezn. Tako je to, da se po spremembi države članice stalnega prebivališča uporablja – eventualno na podlagi določb Uredbe št. 1408/71 – nacionalna zakono-daja, ki je glede dajatev socialne varnosti manj ugodna, načeloma lahko v skladu z zahtevami primarnega prava Unije na področju prostega gibanja oseb (glej po ana-logiji zlasti zgoraj navedeno sodbo von Chamier-Glisczinski, točki 85 in 87).
- 73 Vendar iz ustaljene sodne prakse izhaja, da naj bi taka skladnost obstajala le, če ni zadevna nacionalna ureditev za zadevnega delavca manj ugodna kot za tiste, ki opravljajo vse dejavnosti v državi članici, v kateri se ta nacionalna ureditev upora-blja, in če ne vodi le do izgubljenih socialnih prispevkov (glej v tem smislu sodbe z dne 19. marca 2002 v združenih zadevah Hervein in drugi, C-393/99 in C-394/99, Recueil, str. I-2829, točka 51; z dne 9. marca 2006 v zadevi Piatkowski, C-493/04, ZOdl., str. I-2369, točka 34, in z dne 1. oktobra 2009 v zadevi Leyman, C-3/08, ZOdl., str. I-9085, točka 45, ter zgoraj navedeno sodbo van Delft in drugi, točka 101).
- 74 Kot je Sodišče že večkrat presodilo, cilj členov 45 PDEU in 48 PDEU ne bi bil do-sežen, če bi delavci migranti zaradi izvrševanja pravice do prostega gibanja izgubili

ugodnosti socialne varnosti, ki jim jih zagotavlja sama zakonodaja države članice, predvsem kadar gre pri teh ugodnostih za nasprotno dajatev za prispevke, ki so jih plačali (glej v tem smislu zlasti sodbe z dne 21. oktobra 1975 v zadevi Petroni, 24/75, Recueil, str. 1149, točka 13; z dne 25. februarja 1986 v zadevi Spruyt, 284/84, Recueil, str. 685, točka 19, in z dne 27. februarja 1997 v zadevi Bastos Moriana in drugi, C-59/95, Recueil, str. I-1071, točka 17, ter zgoraj navedeni sodbi Jauch, točka 20, in Bosmann, točka 29).

- 75 Ureditve Unije na področju približevanja nacionalnih zakonodaj o socialni varnosti ob upoštevanju zlasti njenih ciljev ni mogoče uporabiti tako – razen izrecnih izjem, skladnih s temi cilji – da bi se delavcu migrantu ali po njem upravičenim osebam odrekla pravica do dajatev, ki temu delavcu pripadajo na podlagi same zakonodaje države članice (glej zlasti sodbo z dne 5. julija 1967 v zadevi Colditz, 9/67, Recueil, str. 297, 304, ter zgoraj navedeni sodbi Rossi, točka 14, in Schwemmer, točka 58 in navedena sodna praksa).
- 76 Poleg tega iz sodne prakse tudi izhaja, da naj bi bil namen členov od 45 PDEU do 48 PDEU in Uredbe št. 1408/71, sprejete za izvajanje teh členov, zlasti preprečiti, da bi bil delavec, ki je uveljavil pravico do prostega gibanja in je bil zaposlen v več kot eni državi članici, brez objektivne utemeljitve obravnavan manj ugodno kot delavec, ki je bil med vso kariero zaposlen v eni sami državi članici (glej v tem smislu zlasti sodbe z dne 5. maja 1977 v zadevi Jansen, 104/76, Recueil, str. 829, točka 12; z dne 7. marca 1991 v zadevi Masgio, C-10/90, Recueil, str. I-1119, točke 17, 19 in 23; z dne 22. novembra 1995 v zadevi Vougioukas, C-443/93, Recueil, str. I-4033, točki 41 in 42, in z dne 17. septembra 1997 v zadevi Iurlaro, C-322/95, Recueil, str. I-4881, točki 23 in 30, ter zgoraj navedeno sodbo Leyman, točka 45).
- 77 Kadar pa v položaju, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, samo nacionalno pravo dovoljuje – ne da bi Uredba št. 1408/71 temu nasprotovala – prostovoljno nadaljevanje zavarovanja osebe v položaju, v kakršnem je J. F. da Silva Martins, v okviru posebnega sistema socialne varnosti, ki se nanaša na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi, in kadar je ta oseba izpolnila najnižje prispevno obdobje, ki se zahteva za dostop do

dajatev v primeru potrebe po pomoči in postrežbi, lahko to, da ob prenosu stalnega prebivališča zadevne osebe v drugo državo članico Unije samodejno miruje izplačevanje vseh dajatev v okviru tega sistema, vodi – kot je v bistvu navedlo predložitveno sodišče in v nasprotju s tem, kar trdita nemška vlada in vlada Združenega kraljestva – do izgubljenih prispevkov, vsaj kar zadeva prispevke, plačane iz naslova takega zavarovanja po zadevnem prenosu stalnega prebivališča.

- 78 Tako bi bilo le malo skladno s ciljem člena 48 PDEU – kot izhaja zlasti iz točk 70, 71 in 74 te sodbe – če bi moral nekdanji delavec migrant v položaju, v kakršnem je J. F. da Silva Martins, zgolj zato, ker je v skladu s členom 27 Uredbe št. 1408/71 do dajatev za bolezen *strictu sensu* upravičen po zakonodaji države članice stalnega prebivališča, izgubiti vsako ugodnost, ki pomeni protidajatev za prispevke, ki jih je v nekdanji državi članici zaposlitve plačal v okviru samostojnega sistema zavarovanja, ki se ne nanaša na tveganje bolezni v strogem smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71, ampak na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi. To bi še toliko bolj veljalo v primeru iz točke 64 te sodbe – katerega obstoj mora preveriti predložitveno sodišče – namreč če v navedeni državi članici stalnega prebivališča ne bi obstajale denarne dajatve socialne varnosti, ki bi se nanašale na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi.
- 79 Poleg tega bi bil tak nekdanji delavec migrant, ki po koncu poklicne poti ponovno stalno prebiva v svoji matični državi članici, obravnavan manj ugodno kot upokojenci, ki prejemajo starostno pokojnino ene same države članice in so bili, preden so svoje stalno prebivališče ob upokojitvi prenesli v drugo državo članico, med vso poklicno kariero zaposleni v eni sami državi članici.
- 80 Za to zadnjo kategorijo oseb naj bi upoštevne določbe Uredbe št. 1408/71 in zlasti člen 28(1)(a) te uredbe v povezavi s sodno prakso, navedeno v točkah od 42 do 46

te sodbe, povzročile, da bi bilo treba morebitne denarne dajatve v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi, ki jih določa nekdanja država članica zaposlitve – ker se enačijo z dajatvami za bolezen *strictu sensu* – načeloma izplačevati zunaj pristojne države (glej po analogiji zlasti zgoraj navedeni sodbi Molenaar, točka 43, in Jauch, točke 10, 11 in 35).

- 81 V teh okoliščinah je zlasti ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točkah od 73 do 76 te sodbe, člen 27 Uredbe št. 1408/71 glede denarnih dajatev v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi v položaju, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, treba razlagati tako, da zaradi pravice do dajatev za bolezen *strictu sensu* ne preneha obstajati pravica, ki je na podlagi same ureditve druge države članice v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi v njeno breme predhodno obstajala zgolj na podlagi zavarovalnih dob, dopoljenih po tej ureditvi (glej po analogiji zlasti zgoraj navedeni sodbi Dammer, točke od 21 do 23 in navedena sodna praksa, in Bastos Moriana in drugi, točka 17).
- 82 Vendarle je treba zlasti glede na zahteve, ki izhajajo iz člena 12 Uredbe št. 1408/71, pri tej razlagi v obravnavani zadevi upoštevati možnost, da predložitveno sodišče po koncu preverjanj v skladu s točko 63 in 64 te sodbe ugotovi, da v okoliščinah, kot so te v zadevi v glavni stvari, na Portugalskem obstajajo denarne dajatve, ki se nanašajo na tveganje potrebe po pomoči in postrežbi, ki jih določa portugalska zakonodaja.
- 83 V takih okoliščinah bi bilo treba člen 27 Uredbe št. 1408/71 razlagati tako, da kadar so v državi članici stalnega prebivališča denarne dajatve v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi določene le v znesku, ki je nižji od zneska dajatev v zvezi s tem tveganjem druge države članice, ki izplačuje pokojnino, načela, ki jim sledi Uredba št. 1408/71, zahtevajo, da je oseba, ki je v položaju, v kakršnem je J. F. da Silva Martins,

na stroške pristojnega nosilca, upravičena do dodatka, ki je enak razliki med obema zneskoma (glej po analogiji zlasti sodbe z dne 12. junija 1980 v zadevi Laterza, 733/79, Recueil, str. 1915, točka 9; z dne 9. julija 1980 v zadevi Gravina, 807/79, Recueil, str. 2205, točka 8; z dne 24. novembra 1983 v zadevi D'Amario, 320/82, Recueil, str. 3811, točka 7; zgoraj navedeno sodbo Dammer, točki 23 in 24; sodbo z dne 11. junija 1991 v zadevi Athanasopoulos in drugi, C-251/89, Recueil, str. I-2797, točka 17, in zgoraj navedeno sodbo Bastos Moriana in drugi, točka 16).

⁸⁴ Take rešitve ne more izključevati okoliščina, ki jo je poudarila nemška vlada, in sicer da v skladu s členom 34 SGB XI pravica osebe, ki potrebuje pomoč in postrežbo, do dodatka za pomoč in postrežbo na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja v skladu s členom 26 SGB XI v času, ko je zavarovanec v tujini, načeloma miruje.

⁸⁵ Sodišče je namreč v bistvu že presodilo, da plačevanje prispevkov v okviru sistema socialne varnosti zavarovanemu delavcu načeloma daje pravico, da ko izpolni pogoje, določene z zakonodajo pristojne države – razen teh, ki niso v skladu z določbami prava Unije, ki se uporabljajo na področju socialne varnosti – prejme ustrezne dajatve (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Molenaar, točka 43).

⁸⁶ Kot izhaja iz sodne prakse, navedene v točkah od 73 do 76 te sodbe, cilj, ki mu sledi člen 48 PDEU, ne bi bil dosežen, če bi bila v skladu z zakonodajo države članice – razen v primerih, ki jih v skladu s cilji Pogodbe DEU izrecno določa ureditev Unije – dodelitev ugodnosti socialne varnosti odvisna od tega, da delavec stalno prebiva na

ozemlju države članice (glej v tem smislu tudi zgoraj navedeno sodbo Athanasopoulos in drugi, točka 20).

87 Čeprav je res, da lahko, kot to zatrjujeta nemška vlada in vlada Združenega kraljevstva, konkurirajoča dodelitev dajatev različnih držav članic v primeru denarnih dajatev v zvezi s tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi vodi do praktičnih težav, ki v obstoječem stanju prava Unije v določbah Unije, ki se nanašajo na približevanje sistemov socialne varnosti, še niso bile v celoti obravnavane, ta okoliščina sama ne more upravičevati razlage Uredbe št. 1408/71, v skladu s katero bi bili prispevki nekdanjega delavca migranta, ki mu sama zakonodaja nekdanje države članice zaposlitve dovoljuje prostovoljno nadaljevanje zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi, zanj izgubljeni in bi bil tako manj ugodno obravnavan kot delavec, ki je bil vso kariero zaposlen v eni sami državi članici (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo D'Amario, točka 8).

88 Glede na vse zgoraj navedeno je na zastavljeno vprašanje treba odgovoriti, da je treba člena 15 in 27 Uredbe št. 1408/71 razlagati tako, da ne nasprotujeta temu, da bi bila lahko oseba v položaju, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, ki prejema starostno pokojnino od zavoda za pokojninsko zavarovanje iz svoje matične države članice in iz države članice, kjer je prebivala večino poklicnega življenja, in se je iz zadnje države članice preselila v matično državo članico, na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi v državi članici, kjer je prebivala večino poklicnega življenja, še naprej upravičena do denarne dajatve na podlagi tega zavarovanja, zlasti v primeru – katerega obstoj mora preveriti predložitveno sodišče – če v državi članici stalnega prebivališča ne bi obstajale denarne dajatve v zvezi s posebnim tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi. Če so, nasprotno, v ureditvi države članice stalnega prebivališča določene denarne dajatve v zvezi s posebnim tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi, vendar le v znesku, ki je nižji od zneska dajatev druge države članice v zvezi s tem tveganjem, je treba člen 27 Uredbe št. 1408/71 razlagati tako, da je taka oseba, na stroške pristojnega nosilca, upravičena do dodatka, ki je enak razliki med obema zneskoma.

Stroški

- ⁸⁹ Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člena 15 in 27 Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, kakor je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 in kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1386/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2001, je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta temu, da bi bila lahko oseba v položaju, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, ki prejema starostno pokojnino od zavoda za pokojninsko zavarovanje iz svoje matične države članice in iz države članice, kjer je prebivala večino poklicnega življenja, in se je iz zadnje države članice preselila v matično državo članico, na podlagi prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi v državi članici, kjer je prebivala večino poklicnega življenja, še naprej upravičena do denarne dajatve na podlagi tega zavarovanja, zlasti v primeru – katerega obstoj mora preveriti predložitveno sodišče – če v državi članici stalnega prebivališča ne bi obstajale denarne dajatve v zvezi s posebnim tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi.

Če so, nasprotno, v ureditvi države članice stalnega prebivališča določene denarne dajatve v zvezi s posebnim tveganjem potrebe po pomoči in postrežbi, vendar le v znesku, ki je nižji od zneska dajatev druge države članice v zvezi

s tem tveganjem, je treba člen 27 Uredbe št. 1408/71, kakor je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo št. 118/97 in kakor je bila spremenjena z Uredbo št. 1386/2001, razlagati tako, da je taka oseba, na stroške pristojnega nosilca, upravičena do dodatka, ki je enak razliki med obema zneskoma.

Podpisi